

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡೇ

॥ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

|| ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||

ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ವರ್ತಿಸ್ಥಾನಾನಿ ವರ್ಣಯತಾ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಸುಷೇಣಪ್ರಭೃತಿವಾನರಾಣಾಂ
ತತ್ರ ಪ್ರೇಷಣಂ

ಅಥ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸ ಹರೀನ್ ಸುಗ್ರೀವೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಂ |
ಅಬ್ರವೀನ್ಮೇಘಸಂಕಾಶಂ ಸುಷೇಣಂ ನಾಮ ವಾನರಂ || 4.42.1 ||

ತಾರಾಯಾಃ ಪಿತರಂ ರಾಜಾ ಶ್ವಶುರಂ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಂ |
ಅಬ್ರವೀತ್ ಪ್ರಾಂಜಲಿರ್ವಾಕ್ಯಮಭಿಗಮ್ಯ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ || 4.42.2 ||

ಮಹರ್ಷಿಪುತ್ರಂ ಮಾರೀಚಮರ್ಚಿಷ್ಮಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಂ |
ವೃತಂ ಕಪಿವರೈಃ ಶೂರೈರ್ಮಹೇಂದ್ರಸದೃಶದ್ಯುತಿಂ || 4.42.3 ||

ಬುದ್ಧಿವಿಕ್ರಮಸಂಪನ್ನಂ ವೈನತೀಯಸಮದ್ಯುತಿಂ |
ಮರೀಚಿಪುತ್ರಾನ್ ಮಾರೀಚಾನರ್ಚಿರ್ಮಾಲ್ಯಾನ್ ಮಹಾಬಲಾನ್ || 4.42.4 ||

ಋಷಿಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪ್ರತೀಚೀಮಾದಿಶದ್ ದಿಶಂ |
ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಶತಸಹಸ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಕಪೀನಾಂ ಕಪಿಸತ್ತಮಾಃ || 4.42.5 ||

ಸುಷೇಣಪ್ರಮುಖಾ ಯೂಯಂ ವೈದೇಹೀಂ ಪರಿಮಾರ್ಗಥ |
ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ ಸಹಬಾಹ್ಲೀಕಾಂಶ್ಚಂದ್ರಚಿತ್ರಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ || 4.42.6 ||

ಸ್ಥಿತಾಂಜನಪದಾನ್ ರಮ್ಯಾನ್ ವಿಪುಲಾನಿ ಪುರಾಣಿ ಚ |
ಪುನ್ನಾಗಗಹನಂ ಕುಕ್ಷಿಂ ಬಕುಲೋದ್ದಾಲಕಾಕುಲಂ || 4.42.7 ||

ತಥಾ ಕೇತಕಖಂಡಾಂಶ್ಚ ಮಾರ್ಗಧ್ವಂ ಹರಿಪುಂಗಳವಾಃ |
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೋತೋವಹಾಶ್ಚೈವ ನದ್ಯಃ ಶೀತಜಲಾಃ ಶಿವಾಃ || 4.42.8 ||

ತಾಪಸಾನಾಮರಣ್ಯಾನಿ ಕಾಂತಾರಗಿರಯಶ್ಚ ಯೇ |
ತತ್ರ ಸ್ಥಲೀರ್ಮರುಪ್ರಾಯಾ ಅತ್ಯುಚ್ಚಶಿಶಿರಾಃ ಶಿಲಾಃ || 4.42.9 ||

ಗಿರಿಜಾಲಾವೃತಾಂ ದುರ್ಗಾಂ ಮಾರ್ಗಿತ್ವಾ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ದಿಶಂ |
ತತಃ ಪಶ್ಚಿಮಮಾಗಮ್ಯ ಸಮುದ್ರಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಥ || 4.42.10 ||

ತಿಮಿನಕ್ರಾಕುಲಜಲಂ ಗತ್ವಾ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಥ ವಾನರಾಃ |
ತತಃ ಕೇತಕಖಂಡೇಷು ತಮಾಲಗಹನೇಷು ಚ || 4.42.11 ||

ಕಪಯೋ ವಿಹರಿಷ್ಯಂತಿ ನಾರಿಕೇಲವನೇಷು ಚ |
ತತ್ರ ಸೀತಾಂ ಚ ಮಾರ್ಗಧ್ವಂ ನಿಲಯಂ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ || 4.42.12 ||

ವೇಲಾತಲನಿವಿಷ್ಟೇಷು ಪರ್ವತೇಷು ವನೇಷು ಚ |
ಮುರವೀಪತ್ತನಂ ಚೈವ ರಮ್ಯಂ ಚೈವ ಜಟಾಪುರಂ || 4.42.13 ||

ಅವಂತೀಮಂಗಲೇಪಾಂ ಚ ತಥಾ ಚಾಲಕ್ಷಿತಂ ವನಂ |
ರಾಷ್ಟ್ರಾಣಿ ಚ ವಿಶಾಲಾನಿ ಪತ್ತನಾನಿ ತತಸ್ತತಃ || 4.42.14 ||

ಸಿಂಧುಸಾಗರಯೋಶ್ಚೈವ ಸಂಗಮೇ ತತ್ರ ಪರ್ವತಃ |
ಮಹಾನ್ ಸೋಮಗಿರಿರ್ನಾಮ ಶತಶೃಂಗೋ ಮಹಾದ್ರುಮಃ || 4.42.15 ||

ತತ್ರ ಪ್ರಸ್ಥೇಷು ರಮ್ಯೇಷು ಸಿಂಹಾಃ ಪಕ್ಷಗಮಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ |
ತಿಮಿಮತ್ಸ್ಯಗಜಾಂಶ್ಚೈವ ನೀಡಾನ್ಯಾರೋಪಯಂತಿ ತೇ || 4.42.16 ||

ತಾನಿ ನೀಡಾನಿ ಸಿಂಹಾನಾಂ ಗಿರಿಶೃಂಗಗತಾಶ್ಚ ಯೇ |
ದೃಷ್ಟಾಸ್ತಪ್ತಾಶ್ಚ ಮಾತಂಗಾಸ್ತೋಯದಸ್ವನನಿಃಸ್ವನಾಃ || 4.42.17 ||

ವಿಚರಂತಿ ವಿಶಾಲೇಽಸ್ಮಿಂಸ್ತೋಯಪೂರ್ಣೇ ಸಮಂತತಃ |
ತಸ್ಯ ಶೃಂಗಂ ದಿವಸ್ಪರ್ಶಂ ಕಾಂಚನಂ ಚಿತ್ರಪಾದಪಂ || 4.42.18 ||

ಸರ್ವಮಾಶು ವಿಚೇತವ್ಯಂ ಕಪಿಭಿಃ ಕಾಮರೂಪಿಭಿಃ |
ಕೋಟಿಂ ತತ್ರ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಕಾಂಚನೀಂ ಶತಯೋಜನಾಂ || 4.42.19 ||

ದುರ್ದರ್ಶೀಂ ಪಾರಿಯಾತ್ರಸ್ಯ ಗತ್ವಾ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಥ ವಾನರಾಃ |
ಕೋಟ್ಯಸ್ತತ್ರ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ತರಸ್ವಿನಾಂ || 4.42.20 ||

ವಸಂತ್ಯಗ್ನಿನಿಕಾಶಾನಾಂ ಘೋರಾಣಾಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಾಂ |
ಪಾವಕಾರ್ಚಿಃಪ್ರತೀಕಾಶಾಃ ಸಮವೇತಾಃ ಸಮಂತತಃ || 4.42.21 ||

ನಾತ್ಯಾಸಾದಯಿತವ್ಯಾಸ್ತೇ ವಾನರೈರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮೈಃ |
ನಾದೇಯಂ ಚ ಫಲಂ ತಸ್ಮಾದ್ ದೇಶಾತ್ ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ಲವಂಗಮೈಃ || 4.42.22 ||

ದುರಾಸದಾ ಹಿ ತೇ ವೀರಾಃ ಸತ್ತ್ವವಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ |
ಫಲಮೂಲಾನಿ ತೇ ತತ್ರ ರಕ್ಷಂತೇ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಾಃ || 4.42.23 ||

ತತ್ರ ಯತ್ನಶ್ಚ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಾ ಚ ಜಾನಕೀ |
ನಹಿ ತೇಭ್ಯೋ ಭಯಂ ಕಿಂಚಿತ್ ಕಪಿತ್ವಮನುವರ್ತತಾಂ || 4.42.24 ||

ತತ್ರ ವೈದೂರ್ಯವರ್ಣಾಭೋ ವಜ್ರಸಂಸ್ಥಾನಸಂಸ್ಥಿತಃ |
ನಾನಾದ್ರುಮಲತಾಕೀರ್ಣೋ ವಜ್ರೋ ನಾಮ ಮಹಾಗಿರಿಃ || 4.42.25 ||

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಮುದಿತಸ್ತತ್ರ ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತಂ ಸಮಂ |
ಗುಹಾಸ್ತತ್ರ ವಿಚೇತವ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪ್ಲವಂಗಮಾಃ || 4.42.26 ||

ಚತುರ್ಭಾಗೇ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಚಕ್ರವಾನ್ ನಾಮ ಪರ್ವತಃ |
ತತ್ರ ಚಕ್ರಂ ಸಹಸ್ರಾರಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ || 4.42.27 ||

ತತ್ರ ಪಂಚಜನಂ ಹತ್ವಾ ಹಯಗ್ರೀವಂ ಚ ದಾನವಂ |
ಆಜಹಾರ ತತಶ್ಚಕ್ರಂ ಶಂಖಂ ಚ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || 4.42.28 ||

ತಸ್ಯ ಸಾನುಷು ರಮ್ಯೇಷು ವಿಶಾಲಾಸು ಗುಹಾಸು ಚ |
ರಾವಣಃ ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಸ್ತತ್ರಸ್ತತಃ || 4.42.29 ||

ಯೋಜನಾನಿ ಚತುಃಷಷ್ಟಿವರ್ಷಾರಾಹೋ ನಾಮ ಪರ್ವತಃ |
ಸುವರ್ಣಶೃಂಗಃ ಸುಮಹಾನಗಾಧೇ ವರುಣಾಲಯೇ || 4.42.30 ||

ತತ್ರ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಂ ನಾಮ ಜಾತರೂಪಮಯಂ ಪುರಂ |
ಯಸ್ಮಿನ್ ವಸತಿ ದುಷ್ಟಾತ್ಮಾನರಕೋ ನಾಮ ದಾನವಃ || 4.42.31 ||

ತತ್ರ ಸಾನುಷು ರಮ್ಯೇಷು ವಿಶಾಲಾಸು ಗುಹಾಸು ಚ |
ರಾವಣಃ ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಸ್ತತಸ್ತತಃ || 4.42.32 ||

ತಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಶೈಲೇಂದ್ರಂ ಕಾಂಚನಾಂತರದರ್ಶನಂ |
ಪರ್ವತಃ ಸರ್ವಸೌವರ್ಣೋ ಧಾರಾಪ್ರಸ್ರವಣಾಯುತಃ || 4.42.33 ||

ತಂ ಗಜಾಶ್ಚ ವರಾಹಾಶ್ಚ ಸಿಂಹಾ ವ್ಯಾಘ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ |
ಅಭಿಗರ್ಜಂತಿ ಸತತಂ ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ದರ್ಪಿತಾಃ || 4.42.34 ||

ಯಸ್ಮಿನ್ ಹರಿಹಯಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಹೇಂದ್ರಃ ಪಾಕಶಾಸನಃ |
ಅಭಿಷಿಕ್ತಃ ಸುರೈ ರಾಜಾ ಮೇಘೋ ನಾಮ ಸ ಪರ್ವತಃ || 4.42.35 ||

ತಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಶೈಲೇಂದ್ರಂ ಮಹೇಂದ್ರಪರಿಪಾಲಿತಂ |
ಷಷ್ಟಿಂ ಗಿರಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕಾಂಚನಾನಿ ಗಮಿಷ್ಯಥ || 4.42.36 ||

ತರುಣಾದಿತ್ಯವರ್ಣಾನಿ ಭ್ರಾಜಮಾನಾನಿ ಸರ್ವತಃ |
ಜಾತರೂಪಮಯೈರ್ವೃಕ್ಷೈಃ ಶೋಭಿತಾನಿ ಸುಪುಷ್ಟಿತ್ರೈಃ || 4.42.37 ||

ತೇಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ರಾಜಾ ಮೇರುರುತ್ತಮಪರ್ವತಃ |
ಆದಿತ್ಯೇನ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ಶೈಲೋ ದತ್ತವರಃ ಪುರಾ || 4.42.38 ||

ತೇನೈವಮುಕ್ತಃ ಶೈಲೇಂದ್ರಃ ಸರ್ವ ಏವ ತ್ವದಾಶ್ರಯಾಃ |
ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದ್ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ದಿವಾ ರಾತ್ರೌ ಚ ಕಾಂಚನಾಃ || 4.42.39 ||

ತ್ವಯಿ ಯೇ ಚಾಪಿ ವತ್ಸ್ಯಂತಿ ದೇವಗಂಧರ್ವದಾನವಾಃ |
ತೇ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಪ್ರಭಯಾ ಕಾಂಚನಪ್ರಭಾಃ || 4.42.40 ||

ವಿಶ್ವೇದೇವಾಶ್ಚ ವಸವೋ ಮರುತಶ್ಚ ದಿವೌಕಸಃ |
ಆಗತ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಮೇರುಮುತ್ತಮಪರ್ವತಂ || 4.42.41 ||

ಆದಿತ್ಯಮುಪತಿಷ್ಠಂತಿ ತೈಶ್ಚ ಸೂರ್ಯೋಽಭಿಪೂಜಿತಃ |
ಅದೃಶ್ಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಸ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪರ್ವತಂ || 4.42.42 ||

ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದಶ ತಾನಿ ದಿವಾಕರಃ |
ಮುಹೂರ್ತಾರ್ಥೇನ ತಂ ಶೀಘ್ರಮಭಿಯಾತಿ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಂ || 4.42.43 ||

ಶೃಂಗೇ ತಸ್ಯ ಮಹದ್ಧಿವ್ಯಂ ಭವನಂ ಸೂರ್ಯಸನ್ನಿಭಂ |
ಪ್ರಾಸಾದಗಣಸಂಬಾಧಂ ವಿಹಿತಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ || 4.42.44 ||

ಶೋಭಿತಂ ತರುಭಿಶ್ಚಿತ್ರೈರ್ನಾನಾಪಕ್ಷಿಸಮಾಕುಲೈಃ |
ನಿಕೇತಂ ಪಾಶಹಸ್ತಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ || 4.42.45 ||

ಅಂತರಾ ಮೇರುಮಸ್ತಂ ಚ ತಾಲೋ ದಶಶಿರಾ ಮಹಾನ್ |
ಜಾತರೂಪಮಯಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭ್ರಾಜತೇ ಚಿತ್ರವೇದಿಕಃ || 4.42.46 ||

ತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ದುರ್ಗೇಷು ಸರಸ್ಸು ಚ ಸರಿತ್ಸು ಚ |
ರಾವಣಃ ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಸ್ತತಸ್ತತಃ || 4.42.47 ||

ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠತಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಸ್ತಪಸಾ ಸ್ವೇನ ಭಾವಿತಃ |
ಮೇರುಸಾವರ್ಣಿರಿತ್ಯೇಷ ಖ್ಯಾತೋ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಮಃ || 4.42.48 ||

ಪ್ರಷ್ಟವ್ಯೋ ಮೇರುಸಾವರ್ಣಿರ್ಮಹರ್ಷಿಃ ಸೂರ್ಯಸನ್ನಿಭಃ |
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಭೂಮೌ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಮೈಥಿಲೀಂ ಪ್ರತಿ || 4.42.49 ||

ಏತಾವಜ್ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಭಾಸ್ಕರೋ ರಜನೀಕ್ಷಯೇ |
ಕೃತ್ವಾ ವಿತಿಮಿರಂ ಸರ್ವಮಸ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪರ್ವತಂ || 4.42.50 ||

ಏತಾವದ್ ವಾನರೈಃ ಶಕ್ಯಂ ಗಂತುಂ ವಾನರಪುಂಗವಾಃ |
ಅಭಾಸ್ಕರಮಮರ್ಯಾದಂ ನ ಜಾನೀಮಸ್ತತಃ ಪರಂ || 4.42.51 ||

ಅವಗಮ್ಯ ತು ವೈದೇಹೀಂ ನಿಲಯಂ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ |
ಅಸ್ತಂ ಪರ್ವತಮಾಸಾದ್ಯ ಪೂರ್ಣೇ ಮಾಸೇ ನಿವರ್ತತ || 4.42.52 ||

ಊರ್ಧ್ವಂ ಮಾಸಾನ್ನ ವಸ್ತವ್ಯಂ ವಸನ್ ವಧ್ಯೋ ಭವೇನ್ಮಮ |
ಸಹೈವ ಶೂರೋ ಯುಷ್ಮಾಭಿಃ ಶ್ವಶುರೋ ಮೇ ಗಮಿಷ್ಯತಿ || 4.42.53 ||

ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಸರ್ವಮೇತಸ್ಯ ಭವದ್ಭಿದಿಷ್ಟಕಾರಿಭಿಃ |
ಗುರುರೇಷ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶ್ವಶುರೋ ಮೇ ಮಹಾಬಲಃ || 4.42.54 ||

ಭವಂತಶ್ಚಾಪಿ ವಿಕ್ರಾಂತಾಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ |
ಪ್ರಮಾಣಮೇನಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಪಶ್ಯದ್ಧಂ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ದಿಶಂ || 4.42.55 ||

ದೃಷ್ಟಾಯಾಂ ತು ನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪತ್ನ್ಯಾಮಮಿತತೇಜಸಃ |
ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಭವಿಷ್ಯಾಮಃ ಕೃತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಕರ್ಮಣಾ || 4.42.56 ||

ಅತೋಽನ್ಯದಪಿ ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಂ ಭವೇತ್ |
ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ ಭವದ್ಭಿಶ್ಚ ದೇಶಕಾಲಾರ್ಥಸಂಹಿತಂ || 4.42.57 ||

ತತಃ ಸುಷೇಣಪ್ರಮುಖಾಃ ಪ್ಲವಂಗಾಃ
ಸುಗ್ರೀವವಾಕ್ಯಂ ನಿಪುಣಂ ನಿಶಮ್ಯ |
ಆಮಂತ್ರ್ಯ ಸರ್ವೇ ಪ್ಲವಗಾಧಿಪಂ ತೇ
ಜಗ್ಮುರ್ದಿಶಂ ತಾಂ ವರುಣಾಭಿಗುಪ್ತಾಂ || 4.42.58 ||

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡೇ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||